

2024-03-04

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten

REMISSVAR (U2024/00081)

Ökade möjligheter till omställningsstudiestöd för personer inom bristyrken

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet föreslår i promemorian att reglerna för bedömningen av vilka utbildningar som omställningsstudiestöd får lämnas för ska förändras. Förslaget är att i regelverket tydligare skriva fram att det vid bedömning av om en viss utbildning kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden, bara är arbetsmarknadens behov inom det arbetsområde som utbildningen gäller som ska beaktas, inte det arbetsområde sen sökande kommer ifrån. Motsvarande justering föreslås även för vad omställningsorganisationerna ska yttra sig om. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången för studier som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Saco har tidigare påtalat problemen med att Centrala studiestödsnämndens (CSN) och Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) gjort tolkningar av regelverket som inte stämmer överens med intentionerna i överenskommelsen. Sökande av omställningsstudiestödet har nekats omställningsstudiestöd med hänvisning till att personen redan idag arbetar inom ett arbetsområde där det råder och förväntas fortsätta råda tydlig brist på arbetskraft. Saco ställer sig positiva till att problemet hörsammats och **tillstyrker förslagen i sin helhet**. Det finns dock delar i promemorian som Saco har särskilda synpunkter på, vilket kommenteras nedan.

4 Ökade möjligheter till omställningsstudiestöd för den som arbetar inom ett bristyrke

Förslag: Reglerna för bedömningen av vilka utbildningar som omställningsstudiestöd får lämnas för ska förändras. Vid bedömningen av om en viss utbildning kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden är det bara arbetsmarknadens behov inom det arbetsområde som utbildningen gäller som ska beaktas. Motsvarande justering ska göras även av vad omställningsorganisationerna ska yttra sig om.

Saco vill understryka att syftet med stödet är att ge individen förutsättningar att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Detta kan ske genom såväl fördjupning och kompetensutveckling inom befintligt arbetsområde, som genom att byta bana. Skrivelsen "bedömningen av vilka utbildningar som omställningsstudiestöd får lämnas för" riskerar att leda tankarna fel. Det är inte olika utbildningar som ska bedömas, utan huruvida en viss utbildning stärker den sökandes ställning på arbetsmarknaden. Vid en prövning är det alltså inte primärt arbetsmarknadens behov av utbildningen som ska vara i fokus, utan huruvida utbildningen stärker den sökandes ställning på arbetsmarknaden, med beaktande av arbetsmarknadens behov. För att undvika otydlighet och vidare risk för feltolkningar skulle formuleringar som denna med fördel behöva korrigeras.

Saco vill också påtala problemet med att använda begreppet *bristyrke*, vilket görs återkommande i promemorian, bland annat i rubriken till detta kapitel. Begreppet finns inte definierat och används varken i lag eller i förarbeten till omställningsstudiestödet. För att undvika ytterligare otydlighet och risk till

feltolkningar menar Saco att begreppet bör undvikas. Mycket av den brist som idag råder på arbetsmarknaden är också snarare kopplat till kompetenser än till rena yrken, vilket är ytterligare skäl till att undvika begreppet.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla för ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025.

Till följd av redan fattade beslut om ändringar i lagen om omställningsstudiestöd som träder i kraft efter den ovan föreslagna ikraftträdandetidpunkten, nämligen den 1 oktober 2025, och som innebär att åldersgränsen för omställningsstudiebidraget höjs ska ändringar göras även i den redan beslutade lagen som innebär att nu föreslagna ändringar förs in i den redan beslutade lagen. I samband därmed kompletteras en tillämpningsbestämmelse till den redan beslutade lagen, som innebär att lagen tillämpas första gången i fråga om omställningsstudiestöd som lämnas för tid från och med den 1 januari 2026, med en övergångsbestämmelse som innebär att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för omställningsstudiestöd som lämnas för tid före den 1 januari 2026.

Saco hade gärna sett ett tidigare ikraftträdande än vad som föreslås. Det är beklagligt om rådande (fel)tolkningar av lagen och den praxis som hittills tillämpats av CSN och ÖKS, ska få fortsätta råda för ytterligare ansökningsomgångar och missgynna personer som idag arbetar inom yrken med hög efterfrågan.

Saco hänvisar också till bilagda remissvar från Sacoförbunden Akademikerförbundet SSR, Akavia, och Sveriges Arbetsterapeuter.

Med vänlig hälsning,

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Hedvig Modin
Utredare